

hizelgés hamissága műveli ezt. Éretartalmuk elvonásával hitelüket is veszítik a szavak: a régi érc csengését a rossz irányban edzett fülben az üresség kongása váltja fel és a legőszintébb hódolat célzatával megírott panegyris dícsérő szavai nem képesek a megértetésnek arra a munkájára, amely egy emberi nagyság gigantikus méreteire kívánna ráeszmélni.

Grosschmid: századok, emberfajták, országhatárok korlátain túl is kivételes szellemi nagyság, Isten csodája. — Ahogyan Grosschmid írja fejezeteiben: fény jöhet a naptól, de származhatik gyertyától is, úgy a tudományos megvilágítás ereje is elkülvönül a nap, vagy a gyertyára emlékeztető fényforrás szerint. Pislákoló méceses megvilágítja a maga közvetlen területét, nagy sugarú körzetre bocsát világosságot az erős tűzű ívlámpa. Grosschmid ennél több: nap. Amint Ady írta Csokonairól: „Fényküllözött fél magyar eget,” úgy Grosschmid fényküllője az egész jogtudomány egét öleli körül.

E sorok birkóznak a szavakkal, hogy Grosschmid kétségtelenül elismert zsenijéről a lelkekben már bennélő közhitet ennek a zseninek aloe ritkaságú egyedülállóságára felfokozzák. Halvány hasonlat kísérleteként: az a törekvés vezeti a tollat, hogy az aranyvalutát felértékelje — gyémántra. De — Lessing szavai csengenek vissza: Wer will nicht einen Klopstockloben? Wir wollen, weniger gelobt und mehr gelesen sein. E vonatkozásban sok a tennivaló régi mulasztások pótlására. És fölvetjük az ideát: Grosschmid breviáriumot a magyar jogászolvasó kezébe! Számptalan Grosschmid mondat, vagy mondatsor alkalmas erre a célra. Szladits Károly, Grosschmid zsenijének alázatos apostola hivatott erre a feladatra. És ültessék át ezt a breviáriumot külföldi nyelvekre, hogy urbi et orbi, a művelt világ számára hirdessék Grosschmid egyéni zsenijét, a magyarság dicsőségét.

B. S.

### **Precarium és a m. kir. Kúria 28. sz. jogegységi polg. határozata.**

Nehéz erről a kényes kérdéstről írni, midőn az törvényben szabályozva nincs, midőn továbbá azt látjuk, hogy magánjogunknak kodifikálására ma már — sajnosan — senki sem gondol, és midőn azt látjuk, hogy a külföldi magánjogi kodifikációk is az embert a szó szoros értelmében kezdik csak cserbē hagyni, midőn ugyanis a kiváló jogász, Dr. Franz Klein által modernizált o. ptkv. 120 évi hatályban léte után saját hazájában hatályát veszti, sőt midőn

Schlegelberger, ez a híres német jogász, a Heidelbergi egyetemen „Abschied vom B. G. B.“ cím alatt előadást tartott és a csak 38 év óta hatályban levő német polg. tk.-et bucsuztatja. Ehez járul, hogy az irodalomban is ritkán foglalkoznak ezzel a kérdéssel, és a judikaturánkban is ritkán találkoznak a precarium kérdésével és akkor is talán nem aggálytalan az abban elfoglalt jogi álláspont, amint ezt az alábbiakban igyekszem kimutatni.

Egyik a közelmúltban előfordult jogeset a következő:

Erdei út használata át lett engedve ingyenesen és kifejezetten az átengedő fél tetszésétől függő visszavonásig a perben felperesként fellépő félnek. Az átengedő fél a felperes állítása szerint, a visszavonás jogával élt és az utat elzárta. Erre a precarista (felp.) birtokháborítás címén sommás visszahelyezés iránt keresetet indít az átengedő fél ellen, mely keresetnek a Kúria az 1938. június 2-án P. V. 961/1938. sz. a. kelt ítéletével bizonyos korlátozással (ami bennünket közelebről nem érdekel) helyt adott. Ennek az ítéletnek indokolása a fent említett jogegységi határozat. Ez így szól: „Aki az ő tetszésétől függő visszavonásig (precarium) engedett át valamely dolgot másnak birtokába, nincsen jogosítva a visszavonás alapján a használati birtoklást önhatalommal megszüntetni (megháborítani), és amennyiben ily irányban önhatalmat gyakorolna, a használati birtokos egy éven belül sikerrel léphet fel ellene sommás-visszahelyezési keresettel.“

Ez a határozat alig tekinthető aggálytalanoknak. E szerint ugyanis a precarista a visszavonás dacára a birtoklást folytathatja és ha az átengedő fél őt elzárja a további birtoklástól, akkor birtokháborító! akivel szemben a precarista sommás visszahelyezést sikerrel kérhet! Ez nem lehet helyes felfogás a precariumról. Elolvastam a 28. sz. jogegységi határozat hosszú indokolását is, de ez nem volt képes aggályaimat elnémitani.

A precarium ugyanis kétségtelenül *jogügylet*, még pedig az a jogügylet, amely által valamely dolog használata, vagy valamely jog gyakorlása tetszés szerinti visszavonásig ingyenesen át lesz engedve valakinek. Az által, hogy a precarium jogügyleti természete ki van emelve, világos, hogy azt meg kell különböztetni ú. n. szíveségi megengedéstől, amelynek nincs semmi jogügyleti jellege.

Mint jogügylet a precarium nagyon hasonlít a commodatumhoz (haszonkölcsönhez): mindakettő ugyanis reálszerződés, mindakettő visszteher nélküli jogügylet és mindkettő valamely dolog használatának vagy jog gyakorlásának átengedésében áll. A haszonkölcsönadó azonban csak a használati idő lejártával gyakorolhatja visszakövetelési jogát, mely használati idő vagy a felek által közösen megállapított, vagy a dolog természetében rejlő időtartamra terjed. A precariumnál ellenben — ezt látszik a jogegységi határozatnak elnézni — *tiszván és kizárólag az átengedő fél tetszésétől* függ az, hogy mikor gyakorolja a visszavonást és visszakövetelést. Ez első

tekintetre talán méltánytalannak látszik (és a határozat indokolását is talán befolyásolta a nálunk oly gyakran félreértett méltányosság), holott erről szó sem lehet, hisz a felek megállapodása *kifejezetten* úgy létesült, hogy a precaristának úgyszólván minden percben éf kell készülvén lennie a visszavonásra, és itt áll az a mondás: *volenti non fit injuria*, ami áll annál is inkább, mert a használat átengedése a precarista érdekében történik, az ő előnyére szolgál és még azonkívül rendesen az ő kérésére, ami egy régi német szóban talál igen helyes kifejezésre, ez a műkifejezés ugyanis „*Bittleibe*“.

A *commodatum* tehát *mindkét felet kötelező* jogügylet, a precariumnál ellenben az átengedő felet semmiféle kötelezettség nem terheli, az átengedés *feltétlenül bármikor* visszavonható, ennél fogva a *precaristának kötelezettsége teljesen egyoldalú*. (Randa, *Der Besitz* 303. old.). Ha a precarista a visszavonás dacára a használatot folytatja, ő tényleges birtokos marad ugyan, mely birtoklás azonban törvénytelen (Franck), álbirtok, *possessio injusta*, amely talán harmadik személlyel szemben, de semmiesetre az átengedővel szemben jogvédelemben nem részesül; „*der Precarist kann gar keinen rechtlichen Vorwand haben, die Rückgabe zu verweigern*“ (Randa, id. m. 308. old.).

Midőn tehát a 28. sz. jogegységi határozat úgy rendelkezik, hogy az átengedő fél a visszavonás után birtokháborítást követ el azaz, hogy a precaristát elzárja a birtoklástól, abba a jogi tévedésbe esik, hogy elnézi először azt, hogy az átengedő nem gyakorol *tilos* önhatalmat (pedig csak a tilos önhatalom állapít meg jogunk szerint birtokháborítást), másodsor elnézi, hogy a precaristának birtoklása annyira *vitiosis*, hogy azt semmiféle jogrendszer az *átengedővel szemben védelemben nem részesíti*. Ennél fogva felborítja ez a határozat a precarium tanát és lényegét, átkonstruálja haszonkölcsönné, úgy hogy ez a határozat azt a benyomást teszi rám, hogy a haszonkölcsön kérdését rendezi inkább, mint a precariumét.

Éz a jogegységi határozat — nézetem szerint — ellentétben áll a jogban általánosan elfogadott elvi állásponttal. Ugyanis: Randa úttörő munkájára fent már hivatkoztam. A Mtj. 462. §. értelmében birtokháborító csak az lehet, aki *tilos* önhatalmat gyakorol (amire fent már rámutattam), már pedig az átengedő, aki a visszavonás jogával él, semmiesetre sem gyakorolhat *tilos önhatalmat*. A jogegységi határozat kerüli is ezt, és csak önhatalomról, nem pedig tilos önhatalomról szól, aminek semmi jogi jelentősége nincs a birtokháborítás szempontjából. A Schweizerisches Zivilgesetzbuch is (927., 928. §§.) „*verbotené Eigenmacht*“ -ról szól, amivel szószerint megegyező a B. G. B. 861. §. Ezeknél fogva úgy hiszem, hogy az átengedő, aki szerződésszerű visszavonási jogát gyakorolta, *nem lehet* birtokháborító a visszavonást megobstruáló precaristával szemben. De nem hagyhatom figyelmen kívül még a következőket: A Mtj. 463. §-a értelmében a „*törvénytelen*“ birtok, tehát a *vitiosus* birtok

nem részesül jogvédelemben. A Schweizerisches Zivilgesetzbuch 926. §. értelmében a vi- vagy precario szerzett birtok nem részesül possessorius védelemben az átengedővel szemben. Ugyanígy szól a B. G. B. 861. §. második bekezd. Az o. ptkv. 345. §. és a code civil (2229., 2232., 2233. art.) értelmében azt, aki vi, vagy clam, vagy precario szerezte a birtoklást, a „háborítóval“ szemben possessorius kereset nem illeti. Végül ugyan ebben a felfogásban van az Első Tervezet is (I. Indokolás II. köt. 95. old. és az ott idézettek).

Mindez talán indokolttá teszi a 28. sz. jogegységi határozattal szemben támasztott aggályaimat.

Röviden visszatérve a fent említett konkrét jogesetre, meg kell jegyezni, hogy a kúriai ítélet az indokolásában hivatkozik ugyan a 28. sz. jogegységi határozatra, de úgylátszik, hogy a határozat rendelkezései a maguk merevségében nem nyertek alkalmazást.

Az ítélet indokolása ugyanis igen behatóan foglalkozik azzal a kérdéssel, vajjon az átengedő visszaadta-e a használatot vagy sem? És végeredményében oda konkludál, hogy visszavonás nem volt, illetve hogy „komoly és végleges megtiltás“ nem volt. Ez nagyon fontos és megnyugtató, mert úgylátszik, hogy nem a visszavonás *dacára* ad az ítélet a precarius sommás visszahelyezési keresetének helyet, hanem azért, mert nem volt visszavonás. Ez azonban az ítéletből nem tűnik ki kétségtelenül. Ilyen körülmények közt a precarium szempontjából ez a konkrét jogeset, illetve annak eldöntése kevés jelentőséggel bír és a 28. sz. jogegységi határozatra való hivatkozás akár el is maradhatott volna az ítéletből. De talán nem ártana azt a jogegységi határozatot revízió alá venni.

*Dr. Schuster Rudolf.*

## JOGALKOTÁS.

### Uj jogszabályok.

Nyílt árusítási üzletekben (boltokban), valamint az azokkal kapcsolatos irodai és raktárhelyiségekben foglalkoztatott alkalmazottak munkaidejének szabályozása tárgyában hozott 34.400/1938. I/a. K. K. számú rendelet 1938. november hó 1. napján hatályba lép. (B. K. 212. szám.)

A fogadóknak (szállókban, pensiókban), vendéglőkben, kifizésekben, kávéházakban, kávémérésekben, cukrászüzletekben, korcsmákban, továbbá általában szállásadásra, illetőleg ételeknek vagy italoknak helyben fogyasztás céljából kiszolgáltatására berendezett vállalatokban foglalkoztatott alkalmazottak munkaidejének szabályozása tárgyában hozott 34.500/1938. I. a. K. K. M. számú rendelet 1938. november hó 1. napján hatályba lép. (B. K. 212.)